

סט דין פורס על שמע, וכו' ב' סעיפים:

א. "אם יש בני אדם שהתפללו ^(א) כל אחד בפני עצמו בנחיד ולא שמעו לא קריש ולא קרשה, עומד אחד מהם ^(ב) ואומר קריש וברכו וברכה ראשונה ^(ג) יוצר אור ולא יותר, וזה נקרא פורס על שמע, לשון חתיכה פרוסה, שאין אומרים אלא קצת ממנה. הגה ^(ד) ועכשו לא נהגו לומר כל ברפת יוצר אור, אלא אומרים קריש וברכו והם עונים אחריו ^(ה) ברוך ה' וכו'. יש אומרים שפורסין בקריאת שמע של ערבית ^(ו) כמו בשחרית (כל בו וביט יוסף בשם הר"ן), ^(ז) ולא נהגו בן משום ^(ח) דליכא קריש קדם ברכו של ערבית: לאחר שסימו ברכת יוצר אור * אומר אבות וגבורות ^(ט) וקרשה ואמה קדוש, וזה ^(י) נקרא עובר לפני התבה. ואין עושין דברים אלו בפתחת מעשרה משום דתני דברים שבקרשה. ויצרף לחזר אחר ששה שלא שמעו, דהינו רב העשרה. וואם אינם נמצאים, אפלו בשביל אחד ^(י) שלא ^(יא) שמע אומרים, ואפלו מי ששמע יכול לפרס

שערי תשובה

ס ברוך ה' וכו'. ועין במגן אברהם בריש הסימן מתשובת רב מנחם צנוריה ומה שכתב על זה בני אפרים, והבאר היטב השמיט ולא נדעתי למה: ס ששע. עין באר היטב. ועין לעיל סימן נח בשערי תשובה סעיף קטן ט ומה שכתב בעצרת וקנים פאן בזה:

עקר הפנה משום קדשה נכתב מגן אברהם בסימן נד שאם פורסין אחר קריש בתרא יאמר מקצת פסוקים קדם פריסת שמע, שלעולם אין אומרים קריש אלא אחר פסוקים או אחר תפלת שמונה עשרה:

באר הלה

א * אומר אבות וכו'. עין במשנה ברוך סעיף קטן ח כמה שכתבנו בשם הג"ה, ועין בבאר הגר"א דמשמע מנה דרעת השור ולא יאמר רק השלש ברכות, ומקל מקום לדינא משמע מנה דמצדד להג"ה בשקממו, עין שם שמיכא ראיה מהמשנה. ועין עוד במשנה ברוך כמה שכתבנו בשם המגן אברהם. ובדיעבד אם לא היה רב מגן והתפללו השמונה עשרה בלחש, אם יכול אחר כך השלית עבור לעבר לפני התבה, צריך עיון, ולפי דעת השולחן ערוך דפוסק בריש הסעיף דאפלו אם התפללו מתחלה כל אחד ביחיד יכול אחר כך אחר לעבר לפני התבה, פשוט וכל שכן בזה, כי מקצי לי לפי דעת הרדב"א דנהגין בזה, כמו שכתבתי במשנה ברוך סעיף קטן א, אם פליג גם כן בזה דזה יחשב רק תפלת נחיד, או דלמא דבזה צריך עיון דבצעת התפלה היה מגן בבית הנקנס, וגם מכין שנתקבצו לעשרה היה עליהם חיוב קרישה קדם שחתחילו להתפלל, וכמו שכתבתי במשנה ברוך סעיף קטן א בסופו, עין שם, דעל הכל היה החיוב. וזהו, דהרדב"א דסיקא לה דפרת מניה חיובא דקרישה לאחר שחתפללו, הא דאנו עושין סיד תורת השלית עבור אף דאנו בקריא, ולפי דברי התוספות במגלה נח נג טו השעם הוא משום קרישה, על כרחו הינו משום דבצעת שנתקבצו העשרה ביחד

באר היטב

(ב) ברוך ה' וכו'. ואם לא שמע ברכו רק שמע הקהל עונים עונה אמן, עין לעיל סימן נו סעיף קטן א: (ג) שמע. ואם שמע מהקורא בתורה דיו ואין חזרוק בשבילו, עין מגן אברהם. והוא הדין שמתפללין כל התפלה בשביל אחר שלא התפלל, בית דוסף דרבי משום. וכתב המגן אברהם מיהו נראה לי דאם אין שם ששה שלא התפללו לא יתפלל השלית עבור בלחש רק יתחיל מיד בקול רם, דהא יאמר מקצת פסוקים קדם פריסת שמע, שלעולם אין אומרים קריש אלא אחר פסוקים או אחר תפלת שמונה עשרה:

משנה ברוך

לומר קריש וברכו. ועין לקמן בסימן קלג בבית יוסף דמוכת דמנהגם הוא דאין אם ארע שלא בא אדם לבית הנקנסת אחר ברכו אף על פי בן אין מדקדקין בכך, לכד משפחות וימים טובים, כדאיתא שם, ומכל מקום אין לבשל מנהגם בבית הנקנסת מפני המחלוקת, ^(א) אבל במקום שאין לחוש למחלוקת יש לנהג שלא יאמר השלית עבור ברכו אלא אם בן בא אחד אחר ברכו ולא שמע כלל באותו יום, ואף ששכר אמר יוצר אור מחר גם בן לומר בשבילו אף על פי שלא יסמך אליה יוצר אור. וכן מי שכבר שמע ברכו קדם התפלה, ועמה מתפלל ביחידות והגיע לברכו, ונחזק לו עשרה אנשים ששכר שמעו ברכו, אף על פי בן מחר לפרס על שמע ולומר ברכו, הוא או אחר בשבילו, כיון דיאמר מיד אחר כך ברכת יוצר אור, אבל אם תרתי לגרעיותא, דהינו ששכר שמע ברכו או ששמע מהעולים בתורה שאמרו ברכו, וגם הוא עמה אינו עומד קדם יוצר אור, אינו יכול עוד לפרס על שמע ולומר ברכו הוא או אחר בשבילו:

א (א) כל אחד. ותרדב"א בסימן רמא חלק ד פליג על זה וזה לשונו, אם התפללו בעשרה כל אחד ביחיד, פרת מניה קריש וקרשה,

כדאמרין גבי ברכת המזון ולקמן בסימן קצר סעיף א, ובית הפרת מניה, אף על גב שאתר כך נתחברו עשרה, אינם יכולים לחזר ולהתפלל בקריש וקרשה, ואם תזרו והתפללו תוי ברכה לבשלה, עין שם, והובא דבריו בקצרה במגן אברהם, ובספר מגן גבורים וכתבי אדם הביאו דבריו להלכת. ובתשובת רב מנחם צנוריה סימן פד ודברך התיים, בדיני ברכו אות ג, משמע דפוסק בהשלמת ערוך. אכן בתשובות חתם סופר חלק אורח חיים סימן יז כתב דבן עמא דבר בתרדב"א, אכן גם לתרדב"א, אם יש אחד מהם שלא התפלל צדית יכול לפרס על שמע וגם לירד לפני התבה, אף לא יתפלל מתחלה תתפלה בלחש, רק יתפלל תכף התפלה בקול רם, דבכתבי אגתא לא שרף פרת תוכת תפלה מניה, דחרי בשביל עצמו אומר, וכן כתב המגן גבורים בסימן קכד. והוא הדין דאחד מאותם ששכר יצאו יכול לפרס על שמע ולירד לפני התבה בשבילו, ויבדלקמה בשולחן ערוך, דכיון דיש על כל פנים אחד שלא יצא צדית דיי תפלה, כל ישראל ערבים זה בזה ותרדב"א שם: (ב) ואומר קריש. עין לעיל בסימן נד בהג"ה דצריך לומר מתחלה קצת פסוקים: (ג) יוצר אור. אף דבזמננו כלם בקריאין ואין צריך לברכת המכר שיוציאן בתברכה, וכל שכן לפי מה דאין המתבר ששכר ברכו כל אחד בפני עצמו, מפל מקום סבירא לה להתמחר דאומר יוצר אור משום ^(א) שלא יהיו נראין כבוסרין חס ושלום, שהוא אומר להם שיעברו ואין אחד מהם שיעברו, לכך אומר יוצר אור ^(א) ובקול רם, והאחרים שומעים, והשומע בעונה: (ד) ועכשו וכו'. סבירא לן ^(א) דבית שמונים ברוך ד' מתברך לעולם ועד תו לא מתיז כבוסר, מיד דתוי אברהם התורה, ועין באליה רבה ובגורים שהסכימו גם בן לזה: (ה) כמו בשחרית. וזה לומר, אף אם כלם כבר התפללו כל אחד בפני עצמו: (ו) ולא נהגו בן. כתב הפרי מגדים, נראה ודאי, אם יש אחד שלא התפלל צדית מעריכו, יכול לעמד בפני העמוד עם תשעה שהתפללו ויאמר ברכו בקול רם וגם יאמר הברכה ראשונה בקול רם, ויוצא אף לחמתבר, ואפשר דיוכל לומר גם בן הקריש שקדם שמונה עשרה, עד כאן לשונו: (ז) דליכא קריש. ומשום ברכו להורה ^(א) לא קפדינן כל כך. ^(א) ואף על גב דבקצת מקומות אומרים שלשה פסוקים וקריש קדם ברכו בערבית, זהו רק מנהג בעלמא ולא קפדינן ביה קריש, מה שאין בן קריש שאתר לשפוח שחרית שהוא מנהג קדמונים קפדינן טפי: (ח) וקרשה וכו'. עין בהג"ה בסמוך שפסקים כל התפלה גם בן, ועין לעיל בסעיף קטן א, דדעת תרדב"א דאין לנהג חן עובר לפני התבה אלא אם בן יש בהם על כל פנים אחד שלא התפלל צדית. וכתב המגן אברהם, מיהו נראה לי, דאם אין שם ששה שלא התפללו לא יתפלל השלית עבור בלחש, רק יתחיל מיד בקול רם, דהא עקר הנהגה בתורה בזה הוא רק משום קרישה, ויאמר השלש ראשונות בקול רם והשאר בלחש, אבל בשלש רב מנהג הם כמו עבור גמור. ועין בבאר הלה: (ט) נקרא עובר וכו'. ואין זה מצוי בחיוב, ^(א) משום דרגילין לפרס על שמע בשביל המתאחרין לכא אחר גמר סיום שמונה עשרה בלחש קדם שמתחיל השלית עבור התפלה בקול רם, ויוציאין על דיו ענין הקרישה וצריכין לזהר בעת שמקבצין או קפוח בית הנקנסת לפרס ^(א) שלא יעברו גיר המתפללין. אבל אם ארע שנתאחר לכא להתפלל אחר התפלה, יוכל לפרס על שמע ולירד לפני התבה: (י) שלא שמע. ואם שמע מהעולים בתורה, דיי ואין חזרוין בשבילו, אם לא שהוא עומד עמה קדם ברכת יוצר אור או מחר לפרס בשבילו, וכמו שכתבנו בריש הסימן, עין שם:

שער היציון

א (א) כל זה מן הרב מנחם צנוריה וד' אפרים ודרד' חיים ושי"א: (ב) בית יוסף: (ג) פרי מגדים: (ד) דרכי משה: (ה) מגן אברהם: (ו) מנחת השקל: (ז) לבוש וצנן באליה רבה בשם ספדורי יום טוב: (ח) מגן אברהם: